

6. Mobilita a stabilita obyvatelstva – scénář rozšíření Jaderné elektrárny Dukovany

Petra Špačková

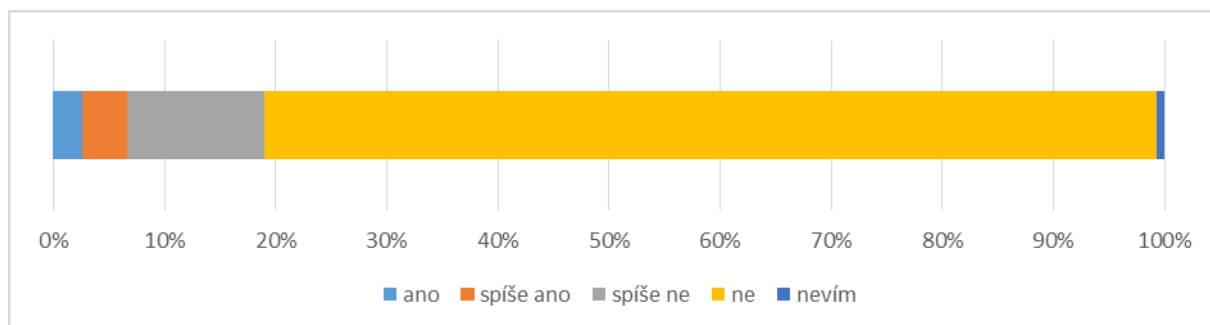
Pro posouzení významu rozšíření EDU o pátý, případně i šestý, blok pro formování migračního chování obyvatel regionu je v první řadě kromě již analyzovaných dosavadních migračních vzorců (viz specializovaná mapa Přidalová, Nemeškal 2014) nutné analyzovat výhled migračních strategií obyvatel, kteří jsou vázáni na činnost EDU. Cílem mapy je pokusit se popsat možnou budoucí migrační mobilitu a stabilitu na příkladu zaměstnanců ČEZ pracujících v lokalitě Dukovany. Jejich názory a postoje jsme se snažili podchytit prostřednictvím dotazníkového šetření. Přestože výsledky šetření ukazují pravděpodobné migrační strategie pouze části výše uvedené skupiny obyvatel regionu, je možné předpokládat, že do určité míry obdobné strategie by zaujali i další obyvatelé, kteří jsou přímo (např. další pracovníci subdodavatelů) nebo nepřímo (např. poskytovatelé komerčních služeb) vázáni na činnost jaderné elektrárny. Samozřejmě je však nutno mít na paměti, že vázanost na činnost EDU je u jejich zaměstnanců zdaleka nejvyšší, což se může odrážet i v jejich postojích k migrační mobilitě.

Cílem šetření bylo získání informací o rezidenční spokojenosti zaměstnanců, o jejich možnostech a schopnostech se přizpůsobit různým scénářům vývoje a jejich postoje k případnému stěhování ve vztahu k vývoji EDU. Dotazníkové šetření bylo provedeno v září 2015. Pro distribuci a sběr dotazníků přímo v EDU bylo proto zvoleno období odstávky reaktoru, které umožnilo zachycení vysokého počtu pracovníků. Ve stručném dotazníku byla využita kombinace 24 uzavřených, polouzavřených otázek a otevřených otázek. Z celkového počtu zaměstnanců skupiny ČEZ pracujících v lokalitě Dukovany (1143 pracovníků; EDU 2015), vyplnilo dotazník 273 pracovníků, kteří bydleli ve sledovaném regionu. Demografická, sociální a profesní struktura výsledného vzorku, tvořící 24 % zaměstnanců, je velmi podobná struktuře zaměstnanců ČEZ pracujících v lokalitě Dukovany. Šetření je tak možné považovat za reprezentativní pro tuto skupinu.

Výsledky šetření jsou v mapě zobrazeny za oba typy regionů: za zóny havarijního plánování (ZHP) i regiony pracovní dojížděky (více viz úvod k souboru map). V mapovém listu je dále zobrazeno několik variant diferenciací území stanovených na základě (i.) dopravní dostupnosti největších měst, (ii.) vymezení vnitřní periferie podle charakteristik obyvatelstva, trhu práce a bytového fondu (Musil, Müller 2008) a (iii.) zón rezidenční suburbanizace v roce 2010 (Špačková a kol. 2012).

Na otázku, zda respondenti uvažují ve střednědobém horizontu (definovaném jako období 5–7 let) o přestěhování ze současného bydliště, odpovědělo pouze 7 % respondentů, že by o něm uvažovali nebo spíše uvažovali (viz obrázek 6.1). Polovina respondentů, kteří mají jasno o směru své budoucí migrace, uvedla, že se budou stěhovat v rámci sledovaného regionu. Skupinu obyvatel, jejichž práce je vázána na činnost EDU, je možné hodnotit jako velmi migračně stabilní (např. ve srovnání s obyvateli suburbii (Kopečná, Špačková 2012; Temelová, Špačková 2013), ale i obyvateli ČR celkem (CVVM 2014)).

Obrázek 6.1: Odpověď na otázku: „Měl/a byste v plánu se ve střednědobém horizontu 5–7 let přestěhovat?“

Zdroj: Dotazníkové šetření 2015, N=273

Kromě samotného podílu respondentů, kteří v daném období zvažují přestěhování, je vhodné rovněž zhodnotit jejich sociodemografickou strukturu. Ukazuje se, že strategie migrace je více pravděpodobná v případě mladších skupin respondentů ve věku do 40 let (viz tabulka 6.1). To je spojeno s vyjádřením nižší spokojenosti se současným bydlením a velmi často s pořízením nové nemovitosti. Je rovněž možné konstatovat, že je to v souladu s obecně vyšší mobilitou mladšího obyvatelstva. Mírně vyšší stabilitu vykazují ženy. Naopak vzdělanost ani postavení v zaměstnání významnější roli při formování úvahy o možné migraci nehrály.

Tabulka 6.1: Vzdělanostní a věková struktura respondentů podle jejich úvahy se přestěhovat ve střednědobém horizontu 5–7 let

Charakteristika		Úvaha přestěhovat se do jiného regionu Česka - podíl respondentů v dané věkové/vzdělanostní kategorii					Počet respondentů
		Ano	Spíše ano	Spíše ne	Ne	Nevím	
Vzdělání	Středoškolské bez maturity	7 %	0 %	21 %	71 %	0 %	14
	Středoškolské s maturitou	1 %	5 %	14 %	80 %	1 %	140
	Vysokoškolské	4 %	3 %	10 %	81 %	1 %	118
Věk	Do 30 let	0 %	7 %	33 %	60 %	0 %	15
	31-40 let	3 %	8 %	0 %	90 %	0 %	40
	41-50 let	1 %	5 %	15 %	78 %	0 %	79
	51-60 let	2 %	2%	10 %	85 %	2 %	121
	61 a více let	23 %	0 %	23 %	54%	0 %	13
Celkem		3 %	4 %	12 %	80 %	1 %	273

Zdroj: Dotazníkové šetření 2015, N=273

V druhé řadě je pak možné usuzovat na vliv dvou faktorů, které mohou sehrát roli v utváření migračních vzorců v regionu, a to zejména v počtu a struktuře přistěhovalých. Zaprvé, věková struktura zaměstnanců EDU je poměrně nevyvážená a velká část jich je v předdůchodovém věku (pracují zde často již od spuštění elektrárny). V budoucnu tak lze očekávat, že EDU bude potřebovat vyšší počet nových zaměstnanců, kteří by chod elektrárny zajistili. Je tak možné

očekávat, že se dominantní zaměstnavatel bude snažit „přitáhnout“ nové pracovníky, mezi kterými budou pravděpodobně mladí a vzdělaní lidé. Nicméně vzhledem k tomu, že byt' se jedná o jednoho z největších zaměstnavatelů, bude dopad z hlediska celého regionu spíše marginální a selektivně výrazněji ovlivní několik vybraných obcí, do kterých se budou tito lidé stěhovat.

Zadruhé, k diskusi je rovněž vliv samotné výstavby nového bloku elektrárny na migrační chování obyvatel. Očekává se podstatné navýšení pracovníků, kteří by výstavbu zajišťovali. Je však možné pouze spekulovat, zda by tito pracovníci pocházeli přímo z regionu, nebo by došlo k výraznějšímu navýšení počtu přistěhovalých. Otázkou je rovněž jejich sociodemografická struktura a dlouhodobá migrační stabilita. Domníváme se, že i v tomto případě nelze vliv výstavby nového bloku pro utváření obecných migračních vzorců v regionu označit za zásadní a je velmi pravděpodobné, že by se projevoval opět selektivně pouze v některých jeho částech.

Při dlouhodobém zachování činnosti EDU tedy není možné očekávat zvýšení počtu vystěhovalých, které by bylo přímo spojeno s vlivem velkého zaměstnavatele. Rovněž možný nárůst počtu přistěhovalých je diskutabilní a není ho možné jednoznačně předvídat. Jistě je však možné říci, že při tomto scénáři bude jasná budoucí vize vývoje regionu a pro mladé lidi to bude znamenat dlouhodobý výhled z hlediska jistoty zaměstnání. V případě, že dojde k rozšíření jaderné elektrárny o další blok(y), je tak velmi pravděpodobné minimálně udržení dosavadní atraktivity některých částí regionu (zejména rozvíjejících se obcí v sousedství elektrárny). Bude tak zajištěna kontinuita dosavadního vývoje a lze očekávat, že to přispěje k zachování dosavadní sociodemografické struktury.

Literatura

KOPEČNÁ, M., ŠPAČKOVÁ, P. (2012): Rezidenční stabilita obyvatel pražského zázemí: případová studie obce Říčany u Prahy. In Ouředníček, M., Temelová, J. (eds.): Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 206-228.

MUSIL, J., MÜLLER, J. (2008): Vnitřní periferie v České republice jako mechanismus sociální exkluze. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 44, č. 2, s. 321-348.

PŘIDALOVÁ, I., NEMEŠKAL, J. (2014): Vývoj migračního chování obyvatel obcí v širokém okolí Jaderné elektrárny Dukovany 1974-2011. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

ŠPAČKOVÁ, P., OUŘEDNÍČEK, M., NOVÁK J., KŘIVKA M. (2012): Zóny rezidenční suburbanizace 2010. Specializovaná mapa. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

TEMELOVÁ, J., ŠPAČKOVÁ, P. (2013): Rezidenční stabilita obyvatel pražských suburbií. Případová studie mikroregionu Dolnobřežansko. Urbanismus a územní rozvoj XVI (6): 9-14.

Zdroje dat

CVVM (2014): „Databáze sociálněgeografických ukazatelů reflektujících postoje obyvatelstva Česka“. Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Praha.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ (2015): Dotazníkové šetření mezi zaměstnanci ČEZ a pracovníky subdodavatelů Jaderné elektrárny Dukovany. Přírodovědecká fakulta UK, Praha.

EDU (2015): Interní data EDU o počtu a struktuře zaměstnanců Jaderné elektrárny Dukovany.